

«Согласовано»

ЗД по УВР Г.У. У.Р.Багаева

« 31 » августа 2020г.

Принято

на педагогическом совете № 1

« 31 » августа 2020г.

«Утверждаю»

Директор Ж.Ш.Пилилова

« 31 » августа 2020г.

Рабочая программа

по предмету «Родной язык» на 2020-2021 учебный год.

Класс: « 8 »

Количество часов: 08

Используемый учебник: «Учен аьгаи» Дампатын Л.

Учитель: Бунушова Д.С.

Кусæн программæ

Дзампаты Ларисæйы

3-æм къласы

Ирон æвзаджы чиныгмæ

Æмбарынгæнæн фыстæг

Кусæн программæ арæст æрцыд ног стандарты домæнтæм гæсгææмæ ЮНЕСКО-йы кафедрæйы арæст ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон æвзагæн лæвæрд цæуы къуыри 2 сахаты (æдæппæт 34 ахуырадон къуырийы-68 сахаты)

Кæд æмæ райдайæн скъола бындур æвæры сывæллæтты алывæрсыг рæстæн, уæд ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæст у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- цæмæй ахуырдаутæ кæрæдзиимæ иронау дзурын сахуыр уой, уый тыххæй сын хъæуы сæ раст кæсыны, фыссыны æмæ хъуыды кæныны фæлтæрддзинад фидар кæнын:

- ахуырдауты фысгæ ныхасы рæстыл кусын, грамматикæйы фарстаты сæ зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнын:

- сывæллæтты алывæрсыг хъомыладыл кусын мадæлон æвзаджы фæрцы.

Ахуыргæнæгæн бæрæггонд нысантæ сæххæст кæнын хуыздæр бантысдзæн кæсыны æмæ æвзаджы урокты.

Ахуырадон стандартты домæнтæм гæсгæ Уæрæсейы цæрæг алы адамæн дæр йе 'взаджы кад се 'хсæн бæрзонддæр ист æрцæуа. Ирон æвзаджы ахуыргæнджыты размæ æвæрд ис бæрзонд проблемæ - предметы ахуыр кæныны хъуыддаг фæхуыздæр кæнын. Уыцы нысан æнцондæр у райдайæн скъолайы æххæст кæнын.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгæрд кæнын.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй æвзаджы тыххæй зонындзинæдтæ раттын.

Æвзагзонынады программæйы спецификонхицæндзинæдтæ:

- мадæлон æвзагыл дзурыны нормативон арæхстдзинад: дзырдты растфыссынад æмæ растдзурынад, хъуыдыйæдты арæст æмæ фыссынад.
- лингвистон компетенци: æвзаджы иуæгты системон ахуырад, сæ арæст, зæлынад, фыссынад æмæ ныхасы.
- ныхасы компетенци: ныхас æмбарын æмæ дзы арæхстджынай пайда кæнын хъуыдыйæдтæ аразгæйæ:
- коммуникативон компетенци: æвзагæй пайда кæныны фæлтæрддзинад ныхасы алыхуызон сферæты (царды, ахуырады, официалон, социалон æмæ культурон) рæзын кæнын
- культурон компетенци:
- лингвокультурологическая (лингвокультурологическая) компетенция: изучение русского языка проводится на основе диалога

национальной культуры с русской культурой с целью более глубокого понимания их обеих, а также русского языка и русской речи, созданных на русском языке произведений, для подготовки учащегося к межкультурной коммуникации и для его воспитания как поликультурной личности.

Программа домы, цæмæй ахуырдаутæ хицæн кæной мыртæ æмæ дамгъæтæ

Программа домы, цæмæйскъоладзаутæ базонотекстысæйрагдæрхъуыдырахичæнкæнын, уацмысымидисхиныхæстæйрадзурын, дзырдтынысаниуæгзонын, текстæнйæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыруойхъуыдыкæнын, рæзасæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгардкæнойчиныгкæсынмæ.

Æвзагзонынадыпрограммæйысæйрагнысан:

- гуырынкæнынуарзондзинадмаделон æвзагмæ, куыд æппæтиронадæмыкультурæйы æвдисæнмæ;
- ахуырдаутæмирон æвзаджыарæст æмæ функционалонархайдалысферæты æмæ ситуациызониндзинадтæ рæзынкæнын;

Æвзагзонынадыпрограммæйысæйрагхæстæ:

- ирон æвзагмæ уæлдай ахаст гуырын кæнын, куыд ирон культурæйы аивдæр фæзынд;
- разæнгард кæнын дзургæ æмæ фысгæ ныхасы культурæйы бындурон ахуырмæ,
- раттын зонындзинадтæ ирон æвзаджы нысанти системæй йæ арæз æмæ йæ функцитæ, зонындзинадтæ

Предметы структура

Райдайæн кълæсты ирон æвзаг ахуыр кæнын у лингвистикон ахуырадоы æмæ сывæллæтты ныхасы рæзты фыццаг сæрмагонд этап. Йæ сæрмагондзинад уый мидæг ис, æмæ у æнгом баст у иннæ ахуырадон предметимæ, уæлдай дæр та ирон литературон кæсынадимæ æмæ уырыссаг æвзаг æмæ литературон кæсынадимæ. Иумæ райсгæйæ аразынц иу ахуырадон хай-диологи.

Фыццагæм къласы ирон æвзаг æмæ ныхасы разтыл куысты бындур у «Абетæ» ахуыр кæныны рæстæг. Дих кæны æртæ хайыл:

1. бацæттæгæнæн рæстæг;
2. дамгъæтæ ахуыр кæныны рæстæг;
3. рацыд æрмæг бафидар кæныны рæстæг.

Ацы хайттæй алкацийæн дæр лæвард цæуы сахæттæ 12с.-бацæттæгæнæн рæстæгæн, 64с.-абетæ ахуыр кæнынаен æмæ 20с.-кæсын æмæ фыссын ахуыр кæнынаен.

Кæсын-фыссын ахуыр кæныны сæйраг хæс у: дамгъæтæ фыссын ахуыргæнгæйæ сабиты кæсыныл дæр æфтауын.

Сывæллæттæн, хуымæтæг хуызы сæ графикон æмæ кæсыны навыктæ фидаргæнгæйæ, уæрæхдæр кæны сæ алыварсы дунеæмбарынад, хъæздыг æмæ активон кæны сæ дзырдут, рагагъоммæ рæзын, сæ грамматикон –орфографион зонындзинадтæ.

Ног программæ гæсгæ (Юнескойы кафедрæйы проектмæ гæсгæ) афæдзы фæстаг цыппæрæм хайы æвзаг æмæ литературæ хицæн предметы хуызы ахуыр кæнын кæй райдайынц, уымæ гæсгæ сабитæн уæрæхдæр кæнынц сæ дунеæмбарынад æмæ хъуыдыкæнынад, хъæздыгдæр кæны сæ ныхасы хъæд æмæ дзырдут.

Сывæллæттæ фыццаг хатт 1-ам къласы базонгæ вæййынц ирон æвзаджы системæ æмæ ныхасы культурамæ

Предмет «Ирон æвзаг æмæ литературон кæсынад» ахуыр кæныны мидисы рахицæн кæнæн ис ахæм хæйттæ:

- коммуникативон зонындзинæдтæ ныхасы сæйраг хуызты: хъусын, дзурын, кæсын æмæ фыссыны;
- æвзаджы мадзæлттæ æмæ сæ пайда кæныны фæлтæрддзинад;
- социокультурон зонындзинæдтæ;
- иумæйаг ахуырадон æмæ сæрмагонд ахуырадон зонындзинæдтæ.

Ацы цыппар хайæ сæйрагдæр у фыццаг – коммуникативон, уымæн æмæ уый фæрцы сбæрæг кæнæн ис, сывæллон цы базыдта ахуыры алы этапты, уый. Фæлæ цыппар хайы кæрæдзийыл сты æнгом баст, æппарæн дзы никацыйæн ис, уæд хæлд æрцаудзæн ахуырадон предмет «Ирон æвзаг æмæ литературон кæсынады» иудзинад.

Предметон хай «Ирон æвзаджы системæ»

1 хай. «Фонетикæ æмæ графикæ»

- мыртæ æмæ дамгъæтæ кæрæдзийæ иртасын;
- ирон æвзаджы мырты дих зонын (хъæлæсонтæ – цавдон/æнæцавдон, - лæмæгъ/тыхджын, уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ; æмхъæлæсонтæ – æмкъай/æнæкъай, зылангон/æзылангон, дывæргонд, уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ.)
- дамгъуаты кæрæдзийы фæдыл куыд æвæрд сты, уый зонын.

2 хай. «Орфоэпи»

Скъоладзауы сахуыр кæнын хъæуы:

- ирон литературон æвзаджы æгъдæуттæ зонын, ома ирон æмæ уырыссаг алфавиты уыцы иу дамгъæтæ алыхуызы мыртæ кæй дæттынц, уый зонын (з, с, ц, дз); кавказаг кæй хонæм (хъ,къ,цъ æмæ а.д.), уыцы мырты растдзурынад. Уыдон цæйбæрц хорз бамбарой, уымæй аразгæ уыдзæн сæ аив дзырд.

3 хай. «Дзырды арæзт»

Ахуырдаутæ хъуамæ зоной:

- дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын, иу рæнхъæй иннæмæ хæссын;
- адæймæгты нæмттæ æмæ мыггæгтæ, уынгты, фосы æмæ æнд. ах. нæмттæ стыр дамгъæйæ фысгæ кæй сты.

4 хай. «Лексикæ»

Скъоладзауы зонын хъæуы:

- дзырдтæ фæрстытæм гæсгæ иртасын (чи? цы?);
- дзырдтæ сæ нысаниуæгтæм гæсгæ иртасын (комкоммæ ахæсгæ);
- дзырдтæм антонимтæ, синонимтæ æвзарын зонын;

5 хай. «Морфологи» (ног чингуытæм гæсгæ)

- номдары грамматикон миниуджытæ иртасын (хауæн, нымæц)
 - миногоны грамматикон миниуджытæ иртасын (хауæн, нымæц); миногон номдаримæ бастæй куыд тасындзæг кæны;
- Мивдисæджы грамматикон миниуджытæ иртасын (нымæц, афон, цæсгом)

6 хай. «Синтаксис»

Скъоладзауы ахуыр хъæуы:

- ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын;
- хъуыдыйæдтæ сæ загъды нысанмæ гæсгæ иртасын, - хъæлæсы уагæй раст дзурын;
- хъуыдыйады райдайæн стыр дамгъайæ фыссын, йæ кæроны та стъæлф æвæрын.

Предметон хай «Орфографи æмæ пунктуаци»

Скъоладзауæн бацамонын:

- растфыссынады æгъдæуттæ (хæрз хуымæтæг хуызы)
- чиныгæй æнæ рæдыдæй чысыл тексттæ фыссын;
- ахуыргæнæджы кастмæ гæсгæ чысыл тексттæ фыссын, рæдыдтыл кусгæйæ сабийæн йæхицæн агурын кæнын йæ рæдыд.

Предметон хай «Ныхасы рæзт»

Сывæллæтты ахуыр кæнын:

- дзырдты бæлвырд тематикон къордтыл дих кæнын;
- фæрстытæм гæсгæ цыбыр радзырдтæ аразын;
- хуымæтæг мидисджын нывтæ æвзарын æмæ уыдонмæ гæсгæ дзургæ сочиненитæ æмæ радзырдтæ аразын;
- æрвылбон архайын иронау аив дзурыныл;
- искайы ныхасмæ бæстон хъусын æмæ йын раст дзуæппытæ дæттын;
- хи хъуыдытæ дзурын;
- хибарæй лæвæрд текстæн йæ хъуыдымæ гæсгæ сæргонд дæттын;
- хи ныхастæй цыбыр тексттæ дзурын;
- сфæлдыстадон куыстытæ кæнын.
 - æй практикон æгъдауæй пайда кæнын литаретурон æвзагыл дзургæ æмæ фысгæ ныхасы

№	Сах	Факт	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтæ	Урочы тип	Равзари наг фарстатæ	Скъоладзауты зонындзинадтæм домæнтæ
1.	1		Текст. Хъуыдыйад. Дзырд.	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæст у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	-Чиныджы арæзтимæ зонгæ кæнын. Чиныгимæ кусын зонын: чингуыты хуызтæкæ рæдзийæ иртасын(ахуыргæн æн, наукон, аивадон); чиныджы автор чи у, уый зонын; йæ арæст ын зонын. Хъæугæ темæ куыд ссарæн ис, раиртæстытæ, зæрдылдаринагтæ æмæ æмбарынгæнæн дзырдутæй куыд пайда кæнын хъæуы.	Зонын: чиныджы арæст(цъар, сæргонд, титулон сыф, иллюстраци) Арæхсын: чиныгимæ архайын, зилын æм, хъæугæ æрмæг дзы ссарын
2.	1		Ныхасы хæйттæ сæ фæрстытæм гæсгæ иртасын	Факттæ, фæзындтæ, абстракционæмбарынадтæ кæрæдзийæ барын. Аххосæгтæ агурын æмæ сын хатдзæгтæ кæнын. Ахуыргæнæджы æххуысæй, кæнæ хибарæй ассоциатитæ агурын, модельтæ аразын	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	Предмет, миниуæг æмæ архайдæвдисæг дзырдтæ.	Зонын: ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ хицæн кæнын фæрстытæм гæсгæ; Арæхсын: фæрстытæн дзуаппытæ дæттынмæ. Ног дзырдтæй ныхасы пайда кæнынмæ.
3.	1		Мыртæ æмæ дамгъæтæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы рагонд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы рагонд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын.	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ.	Зонын: мыртæ дих кæнын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.

				Дæ райгуырæн бæстæимæ, Уæрæссимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
4.	1		Ныхасы рæзтыл куыст	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: рацыд æрмæгæй раиртæстытæ; Арæхсын: фæрстытæн дзуаппытæ дæттын, практикон æгъдауæй зонындзинæдтæй пайда кæны.
5.			Мыртæ æмæ дамгъæтæ фæлхатын	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддæгтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын (афтæ хи хъуыддæгтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ, Уæрæссимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын.		Мыртæ æмæ дамгъæты хицæндзинæдтыл æрдзурын, фæлтæраен куыстытæ	Зонын: мыртæ дих кæнын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.

				Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
6.	1		Зылангон æмæ æзылангон æмхъæл.	Коммуникативон универсалон архайд: Хи хъуыдытæ искæмæн дзурын, аргументтæ æмæ сæ факттæй æххæст кæнын. Хи хъуыдытæ аивынмæ цæттæ уæвын, контр аргумент тыхджындæр куы рауайа, уæд. Критикон цæстæнгас химæ. Диалогы архайын: Искæмæ хъусын æмæ йæ фехъусын. Æндæр искæйы позици æмбарын(тексты авторимæ диалогы цæуын). Алыхуызон хæстæ сæххæст кæныны тыххæй фысгæ æмæ дзургæ тексттæ аразын (хибарæй æмæ ахуыргæнаегимæ). Коммуникативон хæстæ сæххæст кæнынæн алыхуызы ныхасы ситуацитæ аразын. Къæйтты,къордты кусын(лидеры, критикы, æххæстгæнаджы ролы).Конфликттæ мынæг кæнын, баныхас кæнын зонын, барын.	Ног æрмаг	Фæзыгон нывтæ. Зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ кæрæдзийæ иртасын	Зонын:зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ иртасын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
7.	1		Æмкъай зылангон æмæ æзылангон æмхъæл	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).		Æмкъай зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ (в-ф, г-к, дз-ц, гъ-х, з-с, дж-ч) кæрæдзийæ иртасын.	Зонын:зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ иртасын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.

8.	1		Æмкбай зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонт æ фæлхатын	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ, Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдауттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.		Фæлхатын рацыд æрмæг	Зонын: зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонтæ иртасын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
9.	1		Æмхæлæсон г, к, (кк), къ-йы ивынад дж, ч (чч), чъ йæ хæлæсон ы-йы разæй.	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнагимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнаджы æххуысæй. Ахуыргæнаджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пылан аразын. Пыланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Темæмæ гæсгæ	Æмхæлæсон г, к, (кк), къ-йы ивынад дж, ч (чч), чъ йæ хæлæсон ы-йы разæй амонь	Зонын: зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонтæ иртасын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
10.	1		Дæргъвæтин æмхæлæсонт æ	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын	Ног æрмæг	Дæргъвæтин æмхæлæсонты растфыссынадыл бакусын	Зонын: дæргъвæтин æмхæлæсонтæ фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ

				фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).			хæссынмæ.
11.	1		Дæргъвæтин æмхъæлæсонт ы растфысс.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæссимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдауттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Темамæ гæсгæ	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	Зонын:дæргъвæтин æмхъæлæсонтæ фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
12.	1		Диктант	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектæн) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Рефлекси. Контролон урок.		Рацыд æрмæгыл бакусын

13.	1		Дзырды хэйттæ æмæ дзырдарæзт.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Дзырды арæзт, йæ хэйттæ. (æмбарынад) Кæрон (æмбарынад)	Зонын:дзырды хэйтт-иртасын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
14.	1		Уидаг. Æмуидагон дзырдтæ.	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фæтты бындурыл. Фæзындтæ æмæ фæтты къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Ног æрмæг	Уидаг - иумæйаг æмбарынад. Æмуидагон дзырдтæ (раиртæст).	Зонын:æмуидагон дзырдтæ фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
15.	1		Æмуидагон дзырдтæ.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр).		Уидаг - иумæйаг æмбарынад. Æмуидагон дзырдтæ (раиртæст).	Зонын:æмуидагон дзырдтæ фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.

				Хи хорз, кәнаә әвзәр миниуджытыл сәттын әмә сә әмбарын. Дә райгуырән бәстәимә, Уәрәсеимә дә цы бәтты, уыцы миниуджытә зонын әмә сәдзурын. Дәхи хуызән чи нәу, ахәм адәмимә дзурын зонын, әндәр адәмы хәттыты минавәрттән аргъ кәнын. Иумәйаг хи дарыны әгъдәуттәй пайда кәнын зонын, конфликттәй хи хъахъхъәнын.			
16.	1		Фәсәфтуан	Зонындзинадтә райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиньдгы, таблицәты, иллюстрациты, схемәты, компьютеры. Анализ кәнын (сәйраг хъуыды хицән кәнын, цәмәй арәзт у), хатдзәгтә кәнын фактты бындурыл. Фәзындтә әмә факттә къордтыл дих кәнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицәйы, схемәйы хуызы).	Ног әрмәг	Фәсәфтуан (раиртәст). Фәсәфтуантә -әг, -аг, -он, -дон, -джын, сә нысаниуджытә.	Зонын: фәсәфтуантимә дзырдтә фыссын Арәхсын: дзырдтә уәнгтыл дих кәнынмә, иу рәнхъәй иннәмә хәссынмә.
17.	1		Уидаг әмә фәсәфтуан	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адәймаджы раконд хъуыддаг адәймагәй хицән кәнын зонын, алыхуызон ситуацииты йын аргъ кәнын зонын. Адәймаджы раконд хъуыддәгтәй хорз кәнаә әвзәр рахонаән кәцийән ис, уый әмбарын(афтә хи хъуыддәгтән дәр). Хи хорз, кәнаә әвзәр миниуджытыл сәттын әмә сә әмбарын. Дә райгуырән бәстәимә, Уәрәсеимә дә цы бәтты, уыцы миниуджытә зонын әмә сәдзурын. Дәхи хуызән чи нәу, ахәм адәмимә дзурын зонын, әндәр адәмы хәттыты минавәрттән аргъ кәнын.		Уидаг - иумәйаг әмбарынад. Әмуидагон дзырдтә (раиртәст).	Зонын: әмуидагон дзырдтә фыссын Арәхсын: дзырдтә уәнгтыл дих кәнынмә, иу рәнхъәй иннәмә хәссынмә.

				Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
18.	1		Ныхасы рæзтыл куыст	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пылан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Ног æрмæг	Разæфтуан (раиртæст) разæфтуантæ æнæ-, æм-, а-, ба-, ра-, æрба-, ны-, с-. Дзырдты растфыссынад.	Æрмæгыл бакусын
19.	1		Уидаг. Фæсæфтуан. Кæрон.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.		Уидаг - иумæйаг æмбарынад. Æмуидагон дзырдтæ (раиртæст).	Зонын:æмуидагон дзырдтæ фыссын, кæрон цæмæ хъæуы, ууыл бакусын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
20.	1		Разæфтуан	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй	Рефлекси. Контролон урок.	Разæфтуанты æмбарынад	Зонын:разæфтуантимæ ног дзырдтæ аразын фыссын

				хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддæгтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддæгтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуыраен бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
21.	1		Уидаг æмæ разæфтуан.	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын	Уидаг - иумæйаг æмбарынад. Æмуидагон дзырдтæ (раиртæст).	Зонын:æмуидагон дзырдтæ фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
22.	1		Разæфтуан	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддæгтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддæгтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуыраен бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ		Разæфтуанты æмбарынад.	Зонын:разæфтуанты руаджы ног дзырдтæ аразын, фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.

				цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
23.	1		Дзырды бындур	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Дзырды бындур аморнын,фæлтæрæн куыстытæ	Зонын:дзырды бындур дзырдæй хицæн канын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
24.	1		Сочинени «Зымæгон нывтæ»	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кустгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пылан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст		Сочиненийыл бакусын	Рацыд æрмæгæй спайда кæнын сочиненийы

				кæнын.Критеритаем гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.			
25.	1		Дзырды лексикон нысаниуæг. Бирæнысаниу æгон дзырдтæ.	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фæктты бындурыл. Фæзындтæ æмæ фæкттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Ног æрмæг	Дзырды лексикон нысаниуæг. (иумæйаг æмбарынад)	Зонын:бирæнысанон дзырдтæ агурын, фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
26.	1		Синонимтæ.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Синонимтæ амонаны мадзæлттæй архайын	Зонын:синонимтæй пайда кæнын, фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
27.			Фæлтæрæн кууыстытæ	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы		Рацыд æрмæг рафæлхат кæнын	Рацыд æрмæгæй спайда кæнын сочиненийы

				æххуысæй. Ахуыргæнаджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.			
28.	1		Антонимтæ.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациты йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Антонимтæ, кæрæдзи ныхмæвæрд дзырдтыл бакусын, амонын æрмæг	Зонын:антонимтæй пайда кæнын, фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
29.	1		Ныхасы хæйттæ	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицаёйы, схемæйы хуызы).	Ног æрмæг	Ныхасы хæйттыл æрдзурын, иртасын сæ дзырды хæйттæй	Зонын:ныхасы хæйттæй пайда кæнын, Арæхсын: дзургæ æмæ фысгæ нихасы пайда кæнын нихасы хæйттæй

30.			Фæлтæрæн куыстытæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцийæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдауттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.		Фæлтæрæн куыстытæ	Рацыд æрмæгæй ныхасы пайда кæнын
31.	1		Номдар, йæ иумæйаг нысаниуæг.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцийæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдауттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Æрдз зымæгон. Номдар, миногон, мивдисæг. (иумæйаг æмбарынад) Номдар куыд ныхасы хай) иумæйаг æмбарынад), йæ фæрстытæ, йæ ахадындынад,	Зонын:номдарæй пайда кæнын, фыссын Арæхсын: номдартæй ныхасы пайда кæнын

32.	1		Номдары ивынад нымæцтæм гæсгæ	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицаейы, схемæйы хуызы).	Ног æрмæг	Номдарты ивынад нымæцтæм гæсгæ: иууон æмæ бирæон нымæц.	Зонын: синонимтæй пайда кæнын, фыссын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
33.	1		Сæрмагонд æмæ иумæйаг номдартæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адаймаджы рагонд хъуыддаг адаймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациты йын аргъ кæнын зонын. Адаймаджы рагонд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуыраен бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адаммæ дзурын зонын,æндæр адамы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдауттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Сæрмагонд æмæ иумæйаг номдарæнты растфыссынадыл бакусын	Зонын:сæрмагонд æмæ иумæйаг номдарты растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: сæрмагонд æмæ иумæйаг номдартимæ фæлтæраентæ кæнын, ныхас раст аразын
34.	1		Стыр дамгъæ сæрмагонд номдарты	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектæн) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй		Сæрмагонд æмæ иумæйаг номдарæнты растфыссынадыл бакусын	Зонын:сæрмагонд æмæ иумæйаг номдарты растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: сæрмагонд æмæ иумæйаг номдартимæ фæлтæраентæ кæнын, ныхас раст аразын

				архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.			
35.	1		Номдарты кæрæтты ивынад æндæр дзырдтимæ бастæй	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæст у), хатдзæгтæ кæнын фæктты бындурыл. Фæзындтæ æмæ фæкттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Ног æрмæг	Номдарты æндæр дзырдтимæ бастæй цавар ивидзинаедтæ цæуы,ууыл æрдзурын	Зонын:номдарты тасындзæгыл æрдзурын Арæхсын: номдартæ æндæр дзырдтимæ бастæй фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын
36.	1		Ахуыр кæнæм изложени фыссын	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуыраен бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Контролон урок.	Изложени фыссыныл куыст	Ныхасы рæзтыл бакусын

37.	1		Миногон	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектæн) ахуыргæнагимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнагджы æххуысæй. Ахуыргæнагджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Ног æрмæг	Миногон куыд ныхасы хай, йæ иумæйаг нысаниуæг, йæ фæрстытæ.	Зонын:миногонтыл растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: миногонтæ æндæр дзырдтимæ бастæй фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын
38.	1		Миногоны,иу мæйаг нысаниуæг	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæссимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Миногон куыд ныхасы хай, йæ иумæйаг нысаниуæг,йæ фæрстытæ.	Зонын:миногонтыл растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: миногонтæ æндæр дзырдтимæ бастæй фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын
39.	1		Миногонты нысаниуæг	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын	Тæмæмæ гæсгæ	Фæлтæрæнты руаджы амæнын рацыд æрмæг	Зонын:миногонтыл растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: миногонтæ æндæр дзырдтимæ бастæй фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас

				фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ фактæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).			раст аразын
40.	1		Миногонтæ сæ æууæлтæм гæсгæ иртасын	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдауттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Миногон йæ ууæлтæм гæсгæ къордтæ кæнын.	Зонын:миногонтыл растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: миногонтæ æндæр дзырдтимæ бастæй фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын
41.	1		Барæн бæрцы миногонтыл æрдзурын	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ	Ног æрмæг	Барæн бæрцы миногонтæ амонан	Зонын:миногонтыл растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: миногонтæ æндæр дзырдтимæ бастæй фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын

				дзурын зонын,æндæр адамы хэттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
42.	1		Сæ хъуыдымæ гæсгæ хæстæг æмæ ныхмæвæрд миногонтæ	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектæн) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Ног æрмæг	Сæ хъуыдымæ гæсгæ хæстæг æмæ ныхмæвæрд миногонтæ	Зонын:миногонтыл растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: миногонтæ æндæр дзырдтимæ бастæй фæлтæраентæ кæнын, ныхас раст аразын
43.	1		Диктант	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адаймаджы раконд хъуыддаг адаймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адаймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуыраен бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адамымæ дзурын зонын,æндæр адамы хætтыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.		Диктантыл бакусын	Рацыд æрмæгæй ныхасы пайда кæнын

44.	1		Мивдисæг	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Ног æрмæг	Мивдисæг куыд ныхасы хай. Йæ иумæйаг нысаниуæг, йæ фæрстытæ, йæ ахадындзинад нæ ныхасы.	Зонын: мивдисæджы растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: мивдисджытæ æндæр дзырдтимæ бастæй фæлтæраентæ кæнын, ныхас раст аразын
45.	1		Мивдисæг, йæ иумæйаг нысаниуæг	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнагимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнаджы æххуысæй. Ахуыргæнаджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанымæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Темæмæ гæсгæ	Мивдисæг куыд ныхасы хай. Йæ иумæйаг нысаниуæг, йæ фæрстытæ, йæ ахадындзинад нæ ныхасы.	Зонын: с мивдисджыты растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: мивдисджытимæ фæлтæраентæ кæнын, ныхас раст аразын
46.	1		Фæлтæраен куыстытæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын (афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуыраен бæстæимæ, Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ		Мивдисæг куыд ныхасы хай. Йæ иумæйаг нысаниуæг, йæ фæрстытæ, йæ ахадындзинад нæ ныхасы.	Рацыд æрмæгæй ныхасы пайда кæнын

				дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
47.	1		Мивдисæджы ивынад нымæцтæм гæсгæ	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæст у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Ног æрмæг	Мивдисæджы ивынад нымæцтæм гæсгæ.	Зонын:с мивдисджыты растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: мивдисджытимæ фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын
48.	1		Фæлтæрæн куыстытæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.		Фæлтæрæнты руаджы дарддæр бакусын æрмæгыл	Зонын: мивдисджыты растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: мивдисджытимæ фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын
49.	1		Мивдисæджы ивынад	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектæн)	Ног æрмæг	Мивдисæджы ивынад афонтæм гæсгæ	Зонын: мивдисджыты растфыссынадыл æрдзурын

			афонтæм гæсгæ	ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.			Арæхсын: мивдисджытимæ фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын	
50.	1		Фæлтæрæн куыстытæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациты йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.		Фæлтæрæнты дарддæр æрмæгыл	руаджы бакусын	Рацыд æрмæгæй ныхасы пайда кæнын
51.	1		Мивдисæджы ивынад афонтæм гæсгæ	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын.		Мивдисæджы ивддзинæдтæ ууыл бакусын	цавæр æрцæуы,	Зонын:мивдисджыты растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: мивдисджытимæ фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын

				информаци аразын (пъланы, тексты, таблицайы, схемайы хуызы).			
52.	1		Мивдисæджы æбæлвырд формæ фæсæфтуан – ын – имæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцийæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ, Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Мивдисæджы æбæлвырд формæ фæсæфтуан -ын-имæ. Растфыссынад.	Зонын: мивдисджыты растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: мивдисджытимæ фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын
53.	1		Сæ хъуыдымæ гæсгæ хæстæг æмæ ныхмæвæрд мивдисджытæ	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнагимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнаджы æххуысæй. Ахуыргæнаджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанымæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Ног æрмæг	Сæ хъуыдымæ гæсгæ хæстæг æмæ ныхмæвæрд мивдисджытыл куыст	Зонын: мивдисджыты растфыссынадыл æрдзурын Арæхсын: мивдисджытимæ фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын
54.	1		Фæлтæрæн куыстытæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй		Сæ хъуыдымæ гæсгæ хæстæг æмæ ныхмæвæрд мивдисджытыл куыст	Рацыд æрмæгыл бакусын

				хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адаймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуыра æн бæстæимæ, Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
55.	1		Сочинени	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæст у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Контролон урок.	Нывæцæныл бакусын	Рацыд æрмæгæй пайда кæнын нывæцæны
56.	1		Хъуыдыйад	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адаймаджы раконд хъуыддаг адаймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адаймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуыра æн бæстæимæ, Уæрæсеимæ дæ	Ног æрмæг	Хъуыдыйады тыххæй æмбарынад. Таурагъон, фарстон æмæ хъæрон хъуыдыйæдтæ. Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады кæрон.	Зонын: хъуыдыйæдтæй пайда кæнын Арæхсын: фæлтæрæнтæ кæнын, ныхас раст аразын

				цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
57.	1		Хъуыдыйады хуызтæ сæ загъды нысанмæ гæсгæ	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæст у), хатдзæгтæ кæнын фæктты бындурыл. Фæзындтæ æмæ фæкттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).		Хъуыдыйады тыххæй æмбарынад. Таурæгъон, фарстон æмæ хъæрон хъуыдыйæдтæ. Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады кæрон.	Зонын:æрдзурын хъуыдыйады хуызтыл, иртасын сæ хъæлæсы уагмæ гæсгæ Арæхсын: иртасын сæ хъæлæсы уагмæ гæсгæ
58.	1		Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Ног æрмæг	Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Сæйрат æмæ зæгъинаджы къордтæ.	Зонын:æрдзурын хъуыдыйады сæйраг уæнгты хицæндзинæдтыл Арæхсын: хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ агурын фæлтæраенты
59.	1		Фæлтæраен куыстытæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз		Æрмæг рафæлхатын, фæлтæраентæ кæнын	

				кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддæгтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
60.	1		Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ фæрстытæм гæсгæ иртасын	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддæгтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддæгтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ сæ ахадывдзинад.	Зонын:æрдзурын хъуыдыйады фæрссаг уæнгты хицæндзинæдтыл Арæхсын: хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ агурын фæлтæрæнты
61.	1		Хуымæтæг цыбыр æмæ хуымæтæг даргъ хъуыд	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæст у), хатдзæгтæ кæнын	Ног æрмæг	Хуымæтæг цыбыр æмæ хуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæ. Сæ растфыссынад, æрхæцæн нысæнттæ.	Зонын:æрдзурын хуымæтæг цыбыр æмæ даргъ хицæндзинæдтыл Арæхсын: фæлтæрæнты

				фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).			амонын хуымæтæг даргъ æмæ цыбыр хъуыдыйæдтæ
62.	1		Фæлтæрæн куыстытæ	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектæн) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.		Фæлтæрæнты руаджы дарддæр бакусын æрмæгыл	Зонын:æрдзурын хуымæтæг цыбыр æмæ даргъ хицæндзинадтыл Арæхсын: фæлтæрæнты амонын хуымæтæг даргъ æмæ цыбыр хъуыдыйæдтæ
63.	1		Хъуыдыйады мидæг дзырдты кæрæдзиуыл бастдзинад	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.	Ног æрмæг	Хъуыдыйады мидæг дзырдты кæрæдзиуыл бастдзинад. Хъуыдыйады дзырдты хсæн семантикон ахастытæ (синонимон, антонимон, тематикон). Тексты дзырдты кæрæдзиуыл бастдзинад.	Зонын:æрдзурын хуымæтæг цыбыр æмæ даргъ хицæндзинадтыл Арæхсын: фæлтæрæнты амонын хуымæтæг даргъ æмæ цыбыр хъуыдыйæдтæ

64.	1		Хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсон тæ	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæст у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Рацыд æрмæг фæлхатын	Фæлтæрæнты руаджы дарддæр бакусын æрмæгыл	Зонын:хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонтæ иртасын Арæхсын: хицæн кæнын хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонтæ дзырдты
65.	1		Диктант	Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектаен) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.		Диктантыл бакусын	Рацыд æрмæгæй пайда кæнын
66.	1		Дзырды хæйттæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуаци ты йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ		Зæрдыл æрлæууын кæнын дзырды хæйттæ, семæ фæлтæрæн куыстытæ аразын	Зонын:дзырды хæйттæ Арæхсын: дзырдтæ хæйттæ дзырдты мидæг арын

				дзурын зонин,æндæр адамы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонин, конфликттæй хи хъахъхъæнын.			
67.	1		Ныхасы хæйттæ	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæст у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Темæмæ гæсгæ	Зæрдыл æрлæууын кæнын ныхасы хæйттæ, семæ фæлтæрæн куыстытæ аразын	Зонын:ныхасы хæйтты хицæндзинæдтæ Арæхсын: ныхасы хæйттæ фæлтæрæнты
68.	1		Рацыд æрмæгыл афæлгæст.			Афæдзы дæрдзы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	

Азы кæронмæ скъоладзаутæ хъуамæ базоней:

- ✓ æмкъай зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ;
- ✓ æмхъæлæсонты кæрæдзийы ивынад;
- ✓ дзырды хæйттæ;
- ✓ дзырдты растфыссынад разæфтуантæ æмæ фæсæфтуантимæ;
- ✓ дзырды ахæсгæ нысаниуæг;
- ✓ синонимтæ æмæ антонимтæ;
- ✓ номдар, миногон, мивдисæг;
- ✓ хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ;
- ✓ хуымæтæг цыбыр æмæ хуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæ, сæ интонацион арæст;
- ✓ æрхæцæн нысæнтты хуызтæ хъуыдыйады кæрон;
- ✓ текст аразын;

- ✓ раст æмæ сыгъдæг фыссынады æгъдæуттæ.

Ахуырдаутæ хъуамæ арæхсой:

- ✓ дзырдтæ мырон-дамгъон æвзæрст кæнынмæ;
- ✓ зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ раст фыссын æмæ дзурын;
- ✓ дзырдтæ сæ арæзтмæ гæсгæ æвзарынмæ;
- ✓ разæфтуантæ æмæ фæсæфтуантæй дзырдтæ аразынмæ;
- ✓ дæргъæтин æмхъæлæсонтæ раст дзурын æмæ фыссынмæ;
- ✓ æмуидагон дзырдтæ агурынмæ;
- ✓ ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ иртасынмæ;
- ✓ хъуыдыйæдтæ загъды нысанмæ гæсгæ иртасынмæ æмæ сæ раст хъæлæсы уагæй агурынмæ;
- ✓ предметты нæмттæ æмæ æууæлæвдисæг дзырдтæй дзырдбæстытæ аразынмæ;
- ✓ хъуыдыйæдты мидæг дзырдты бастдзинадтæ бæрæг кæнынмæ;
- ✓ иумæйаг пъланмæ гæсгæ сочиненитæ æмæ изложенитæ фыссынмæ (60-70 дзырды онг);
- ✓ текст фысснымæ, хæйттыл æй дих кæнынмæ.

Литературæ:

1. Дзампаты Л. Ирон æвзаг 3 кълас, Дзæуджыхъæу, 2015
2. Ирон æвзаджы программæ 1-11-æм кълæстæн, Дзæуджыхъæй, 2014
3. Пагæты З. 1-4 къл. Ахуыргæнинагтæ кæсын- фыссын куыд зонынц, уымæн бæрæггæнæнтæ æвæрыны бæрцбарæнтæ. Дзæудж. 2003
4. Майраемыхъуаты Ф. Дидактикон æрмæг ныхасы рæзтыл кусынаен 1-4-æм кълæсты. Дзæуджыхъæу, 1999
5. Майраемыхъуаты Ф. Дидактикон æрмæг текст æмæ хъуыдыйадыл кусынаен -4-æм кълæсты. Дзæуджыхъæу, 1997.